

Nr 21.

Ankom till riksdagens kansli den 22 maj 1922 kl. 6 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete och dels en i anledning därav väckt motion.

Genom en den 7 januari 1922 dagtecknad proposition, nr 39, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga här nedan intaget förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förehaft en i anledning av densamma av herr *Hagman* inom andra kamraren väckt motion, nr 194, uti vilken hemställts, att riksdagen måtte för sin del besluta, att vad i olycksfallsförsäkringslagens 9 § i ifrågavarande proposition föreslås skall, i den mån så lämpligen låter sig göra, gälla även beträffande sådana i lagen avsedda skador, som inträffat före den 1 januari 1923.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för det i propositionen framlagda förslaget, tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen; och får utskottet i fråga om vad motionären till stöd för sin hemställan anfört hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i den ordning, § 46 riksdagsordningen föreskriver, begärt yttrande av dels riksförsäkringsanstalten och dels försäkringsinspektionen. De yttranden, som med anledning härav inkom-

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 9 saml. 2 avd. 18 häft. (Nr 21.) 1

mit, finnas fogade såsom bilagor vid detta utlåtande; och tillåter sig utskottet att hänvisa till desammas innehåll.

Utskottet.

Det i propositionen innefattade förslaget till ändring i vissa delar av lagen om försäkring för olycksfall i arbete, vilken lag ägt tillämpning sedan 1918 års början, grundas å ett av socialförsäkringskommittén i skrivelse den 29 januari 1921 i ämnet avgivet förslag, vilket åter huvudsakligen föranletts av särskilda, utav riks-försäkringsanstalten den 15 oktober 1918 och den 10 januari 1920 gjorda, till förenämnda kommitté för övervägande överlämnade framställningar.

De föreslagna ändringarna i lagen äro ej av mera omfattande natur samt avse allenast sådana bestämmelser i densamma, vilka, utan att äga direkt samband med vare sig frågan om en blivande sjukförsäkringslagstiftning eller spörsmålet om ernående av möjligast enhetliga och enkla organisationsformer för socialförsäkringens olika grenar, under lagens hittillsvarande tillämpning visat sig lämpligen behöva förtydligas eller kompletteras eller eljest i ett eller annat hänseende tarva en snar ändring.

Vid prövning av förslagets särskilda bestämmelser har utskottet ej funnit anledning till erinringar eller jämkningar i andra hänseenden, än som här nedan i fråga om vissa stadganden angives.

6 §.

Beträffande denna paragraf har utskottet funnit sig böra föreslå vissa ändringar, vilka emellertid, såsom varande av enbart redaktionell innebörd, ej här närmare beröras.

19 §.

Det till denna paragraf från nuvarande 29 § överflyttade stycket har utskottet funnit lämpligen böra upptagas såsom ett första stycke till paragrafen.

28 §.

Angående avfattningen av denna paragraf har utskottet funnit anledning till några mindre jämkningar.

29 §.

I denna paragraf hava sammanförts huvudbestämmelserna rörande villkoren för försäkring i ömsesidiga bolag.

I en av de föreslagna bestämmelserna föreskrives, att försäkring i dylikt bolag skall anses omfatta delägarens samtliga arbetare. För närvarande gäller i detta hänseende, att försäkring i sådant bolag skall omfatta samtliga delägarens arbetare i rörelse, arbetsföretag eller annan verksamhet, som med försäkringen avses. Enligt av socialförsäkringskommittén i dess skrivelse den 29 januari 1921 lämnad uppgift skall åt sistnämnda bestämmelse av praktiska hänsyn hava av försäkringsrådet givits en tolkning, som överensstämmer med den nu föreslagna bestämmelsens avfattning.

Utskottet håller emellertid före, att fall kunna förekomma, då det icke bör vara en arbetsgivare, som har från varandra helt skilda verksamhetsgrenar, förmenat att kunna få sina arbetare försäkrade i skilda försäkringsinrättningar. Såsom förutsättning för en dylik uppdelning i försäkringshänseende synes emellertid utskottet böra uppställas, att försäkringsrådet, efter därom gjord framställning, i det särskilda fallet funnit skäl att därtill lämna sitt medgivande. Om dylikt medgivande synes uppgift från försäkringsrådet böra omedelbart meddelas riksförsäkringsanstalten.

En annan av förslaget's hithörande bestämmelser innehåller föreskrift om att försäkring i ömsesidigt bolag skall avslutas för kalenderår och, där bolaget beslutat antaga ny delägare, ej träda i kraft, förr än vid början av kalenderåret näst efter det, under vilket uppgift om inträdet i bolaget inkommit till riksförsäkringsanstalten. Föreskriften, som ej har någon motsvarighet i nu gällande bestämmelser, avser att förebygga, att arbetsgivare under loppet av ett kalenderår övergå från riksförsäkringsanstalten till ett ömsesidigt bolag, något som nämligen visat sig för nämnda anstalts arbete medföra väsentliga olägenheter.

Lagrådet har gent emot förslaget's innehåll i denna del anmärkt, att därigenom hindrades jämväl arbetsgivare att under det kalenderår, då han börjar sin verksamhet, inträda såsom delägare i ömsesidigt bolag, med påföljd att hans arbetare under den del av detta år, varunder verksamheten påginge, bleve automatiskt försäkrade i riksförsäkringsanstalten och denna nödsakad att vidtaga alla åtgärder, som därav följde, även om tidrymden för försäkringen vore synnerligen kort. Då för nu angivna fall det avsedda syftet att vinna förenklingar i riksförsäkringsanstaltens arbete syntes skola snarare motverkas än befrämjas genom den föreslagna föreskriften, ansåge lagrådet lämpligt, att undantag gjordes beträffande det kalenderår, under vars lopp arbetsgivare börjar sin verksamhet.

Gentemot lagrådets sålunda gjorda erinran har åter av vederbörande departementschef anförts följande:

»Med avseende härå får jag erinra, att det särdeles ofta inträffar, att arbetsgivare, som börjar verksamhet, redan förut är arbetsgivare i lagens mening. Har arbetsgivaren i sådant fall sin eller sina arbetare försäkrade i ömsesidigt bolag, skola på grund av det i 29 § under 1) föreslagna stadgandet de i och för den nya verksamheten anställda arbetarna utan vidare anses vara försäkrade i samma bolag. När åter verksamhet begynnes utan att arbetsgivaren redan har arbetare hos sig anställda, torde det vara jämförelsevis sällan som han, innan verksamheten börjar, vidtager någon åtgärd för ordnande av arbetarnas försäkring. Under tiden från verksamhetens början, till dess arbetsgivaren inträder såsom delägare i ömsesidigt bolag, skulle alltså, om undantag medgäves i enlighet med vad lagrådet ifrågasatt, arbetarna vara automatiskt försäkrade i riksförsäkringsanstalten. Till förebyggande av den härmed förenade olägenheten skulle det vara nödvändigt att såsom förut-sättningar för rätten att tillhöra det ömsesidiga bolaget uppställa, att försäkringen slutits före tidpunkten för verksamhetens början samt att vederbörlig anmälan därom inkommit till riksförsäkringsanstalten även-ledes före nämnda tidpunkt. Men med denna begränsning av det av lagrådet ifrågasatta undantaget skulle detta förlora en stor del av sin betydelse och den åsyftade förenklingen i riksförsäkringsanstaltens arbete säkerligen bliva tämligen illusorisk. I varje fall skulle den enligt min mening icke uppväga fördelarna av ett undantagslöst genomförande av huvudregeln, att försäkring i ömsesidigt bolag skall avslutas för kalenderår. Vid övervägande härav har jag ansett ändring i denna del ej böra ske i det remitterade förslaget.»

I anslutning till lagrådets hemställan anser utskottet, att från den föreslagna huvudregeln om att försäkring i ömsesidigt bolag skall avslutas för kalenderår samt ej träda i kraft förr än vid början av kalenderåret näst efter det, under vilket uppgift om inträdet i bolaget inkommit till riksförsäkringsanstalten, bör medgivas undantag för den, som under löpande kalenderår bliver arbetsgivare, så att denne berättigas att för återstoden av året avsluta försäkring i ömsesidigt bolag. Genom en sålunda formulerad undantagsbestämmelse, vilken endast för ett jämförelsevis ringa antal fall torde komma att tagas i användning, förebygges den uppenbara obilligheten, att vid exempelvis ombildning av en verksamhet till handelsbolag eller aktiebolag eller vid namnförändring av bolag en för det ifrågavarande företaget bestående försäkring i ett ömsesidigt bolag skulle på grund av den sålunda inträdda ändringen i

verksamhetsformen nödgas för återstoden av det löpande året automatiskt överflyttas till riks försäkringsanstalten för att vid nästa kalenderårs början åter övertagas av det ömsesidiga bolaget. Den i förslaget bibehållna skyldigheten för ömsesidigt bolag att, då av dylikt bolag beslutats antaga ny delägare eller delägare ur bolaget utträtt, *genast* till riks försäkringsanstalten lämna uppgift därom synes med hänsyn till obestämdheten i uttrycket *genast* lämpligen böra utbytas mot ett stadgande om skyldighet för sådant bolag att lämna dylik uppgift inom tid, som av riks försäkringsanstalten fastställles. Med hänsyn till det straffskydd, som enligt 34 § i lagen är förlänat åt stadgandet om nu avsedda uppgiftsskyldighet, synes utskottet, att den i förslaget upptagna föreskriften, att för ikraftträdandet av en utav ömsesidigt bolag avslutad ny försäkring skulle erfordras, att uppgiften om försäkringen hunnit inkomma till riks försäkringsanstalten före ingången av det med försäkringen avsedda kalenderåret, skulle, såsom ägnad att beträffande kort före årsskiftet avslutade försäkringar medföra obilliga konsekvenser, kunna ur förslaget uteslutas.

En tredje i förslaget upptagen huvudbestämmelse rörande villkoren för försäkring i ömsesidiga bolag avser att låta berörda bolag taga del i täckande av den förlust, som därigenom att riks försäkringsanstalten ej kan erhålla kännedom om samtliga de arbetsgivare, vilkas arbetare såsom ej försäkrade i något ömsesidigt bolag automatiskt tillhöra anstaltens försäkringsstock, och därför icke i varje fall kan indriva vederbörliga försäkringsavgifter, träffar riks försäkringsanstalten och såmedelst går ut över de av denna kända arbetsgivare, vilkas arbetare äro försäkrade i densamma. Till belysning av hithörande förhållanden meddelas i propositionen, att under år 1919 sammanlagda värdet av de ersättningar enligt ifrågavarande lag, som riks försäkringsanstalten hade att utgiva till arbetare hos arbetsgivare, om vilka anstalten icke ägt kännedom, uppgått till omkring 270,000 kronor, motsvarande omkring 3 procent av försäkringsavgifterna för nämnda år till anstalten. I förenämnda syfte har nu föreslagits, att varje ömsesidigt bolag skall till den fond, till vilken riks försäkringsanstalten tillfallande försäkringsavgifter ingå, årligen erlägga ett belopp, motsvarande vad av kapitalvärdet av riks försäkringsanstalten åliggande ersättningar för under året inträffade olycksfall i arbete hos arbetsgivare, om vilka anstalten vid tiden för olycksfallet ej haft kännedom, å bolaget belöper efter förhållandet emellan försäkringsavgifterna för de i bolaget under året tagna försäkringar och summan av samtliga sådana avgifter för försäkringar enligt lagen.

Utskottet har beträffande den i förslaget i nu förevarande del upp-

tagna bestämmelsen ej funnit anledning till annan erinran, än att det syntes utskottet, som om från det däri angivna kapitalvärdet rätteligen borde frånräknas vad för tiden intill årets utgång bör i försäkringsavgifter påföras dylika arbetsgivare, om vilka kännedom vunnits genom hos dem under året inträffade olycksfall.

I detta sammanhang anser sig utskottet böra till belysning av frågan om riksförsäkringsanstaltens ställning i förhållande till de ömsesidiga bolagen meddela, att enligt av utskottet införskaffade uppgifter fördelningen av arbetsgivare och arbetare mellan anstalten och de ömsesidiga bolagen under åren 1918—1920 varit sådan, som framgår av följande sammanställning:

	I Riksförsäkringsanstalten			I bolag		
	1918	1919	1920	1918	1919	1920
Antal arbetsgivare:						
a) större	32,224	35,940	35,239	10,776	12,501	12,761
b) mindre	241,307	233,674	257,679	15,693	17,329	18,523
Antal arbetare hos						
a) större arbetsgivare	947,000	907,000	860,000	367,828	405,498	452,341
b) mindre				35,315	37,323	39,011

Bestämmelsen rörande lagens ikraftträdande.

Vad av herr Hagman i dennes motion anförts rörande önskvärdheten av att den i 9 § första stycket av lagen föreslagna ändringen måtte bli tillämplig även å sådana däri avsedda skador, som inträffat före den 1 januari 1923, synes väl utskottet, såsom ock av riksförsäkringsanstalten i dess över motionen avgivna utlåtande framhållits, vara värt beaktande. Med hänsyn emellertid till de principiella betänkligheter, som, på sätt av försäkringsinspektionen i dess över motionen avgivna utlåtande för de ömsesidiga bolagens del med styrka framhållits, resa sig mot att giva hithörande bestämmelse tillbakaverkande kraft på redan skedda olycksfallsregleringar, finner sig utskottet ej kunna tillgodose motionärens framställning härutinnan i vidare mån, än att utskottet hemställer om ikraftträdande av ifrågavarande bestämmelse redan från och med den 1 nästkommande juli. På grund av det samband, som förefinnes emellan innehållet i det såsom ett andra stycke till §:n föreslagna tillägget och en i slutet av första stycket av §:n föreslagen ändring, synes lämpligt, att

lagen, såvitt angår 9 § i dess helhet, beredes tillämplighet från och med nyssnämnda dag.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga följande

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Lag

om ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete.

Härigenom förordnas, att 4, 6, 7, 9, 13, 15, 17, 19, 28, 29, 34 35 och 37 §§ i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete skola erhålla följande ändrade lydelse:

4 §.

Försäkringen äger rum i riksförsäkringsanstalten; dock att, där för ändamålet bildats sådant ömsesidigt olycksfallsförsäkringsbolag, vars delägare äro arbetsgivare och för vars förbindelser delägarne svara med obegränsad personlig ansvarighet, försäkringen av delägarnes arbetare i stället må under villkor, som nedan sägs, äga rum i det bolag.

6 §.

Har arbetare skadats till följd av olycksfall i arbetet, skall, på grund av försäkringen, till honom i ersättning utgivas:

1) om olycksfallet medfört sjukdom, som förorsakat förlust eller nedsättning av arbetsförmågan under mera än trettiofem dagar efter dagen för olycksfallet, från och med den trettiosjätte dagen och så länge sjukdomen varar:

a) erforderlig läkarvård jämte läkemedel och andra till arbetsförmågans höjande nödiga hjälpmedel, såsom kryckor, enklare konstgjorda lemmar, glasögon och dylikt;

b) sjukpenning för varje dag, utgörande vid förlust av arbetsförmågan ett belopp, motsvarande två tredjedelar av den skadades dagliga arbetsförtjänst, och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen; dock att sjukpenning ej utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en fjärdedel;

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

2) om olycksfallet, efter upphörande av därav förorsakad sjukdom, vare sig denna varat trettiofem dagar efter olycksfallet eller icke, medfört under längre eller kortare tid bestående förlust eller nedsättning av arbetsförmågan:

livränta under tiden å ett årligt belopp, motsvarande vid förlust av arbetsförmågan två tredjedelar av den skadades årliga arbetsförtjänst, och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen; dock att vid förlust av arbetsförmågan livräntan må, där den skadades tillstånd kräver särskild vård, kunna med hänsyn härtill bestämmas till högre belopp än nyss är nämnt, dock ej högre än beloppet av den årliga arbetsförtjänsten, samt att livränta ej utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en tiondel. På därom av den skadade gjord ansökan må försäkringsrådet, där synnerliga skäl äro för handen, besluta, att i stället för livränta eller del därav skall till den skadade utgivas ett kapital för en gång, till belopp motsvarande högst livräntans eller livräntedelens kapitalvärde enligt gällande beräkningsgrunder. Den skadade äger jämväl erhålla sådan behandling, som må erfordras för höjande av arbetsförmågan.

Kan vid sjukdom läkarvård ej utan oskäligen omgång eller kostnad anskaffas, må i stället annan lämplig vård beredas den skadade.

Såsom ersättning enligt denna lag anses jämväl kostnad för läkarbetyg eller intyg, som avses i 21 § andra stycket, ävensom för läkar-

livränta under tiden å ett årligt belopp, motsvarande vid förlust av arbetsförmågan två tredjedelar av den skadades årliga arbetsförtjänst och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen, *jämte sådan behandling, som för höjande av arbetsförmågan må erfordras*; dock att vid förlust av arbetsförmågan livräntan må, där den skadades tillstånd kräver särskild vård, med hänsyn härtill bestämmas till högre belopp än nyss är nämt, *likväl ej överstigande* beloppet av den årliga arbetsförtjänsten, samt att livränta ej utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en tiondel. På därom av den skadade gjord ansökan må försäkringsrådet, där synnerliga skäl äro för handen, besluta, att i stället för livränta eller del därav skall till den skadade utgivas ett kapital för en gång, till belopp motsvarande högst livräntans eller livräntedelens kapitalvärde enligt gällande beräkningsgrunder.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

betyg, som eljest må erfordras för bedömande av förlust eller nedsättning av arbetsförmågan.

7 §.

Har olycksfallet medfört arbetarens död, skall i ersättning utgivas:

a) begravningshjälp med en tiondel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, dock ej med mindre än etthundra kronor;

b) livräntor till efterlevande, nämligen:

till änka eller änking, när äktenskapet slutits före olycksfallet, en livränta från dödsfallet, så länge livräntetagaren lever ogift, å ett årligt belopp, motsvarande en fjärdedel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst;

till varje den avlidnes minderåriga barn, evad det fötts inom eller utom äktenskapet, eller adoptivbarn, som adopterats före olycksfallet, en livränta från dödsfallet, till dess barnet uppnått sexton års ålder, å ett årligt belopp, motsvarande en sjättedel av arbetsförtjänsten, samt

till den avlidnes fader eller moder, adoptivfader eller adoptivmoder eller, om båda föräldrarna eller adoptivföräldrarna leva, till båda gemensamt, därest de för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete huvudsakligen beroende och annan till livränta berättigad ej finnes, en livränta å ett årligt belopp, motsvarande en fjärdedel av arbetsförtjänsten;

dock att, där livräntor till efterlevande skulle, för år räknat, sammanlagt överstiga två tredjedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, de skola, i förhållande till vad på envar livräntetagare belöper, nedsättas till detta belopp, så länge anledningen till dylik nedsättning fortfar, samt att livränta till änking ej utgår, där han väsentligen åsidosatt den honom gentemot hustrun åliggande försörjningsplikt eller väsentligen åsidosätter sin försörjningsplikt mot makarnas barn eller adoptivbarn. Skall av skäl, som nu sagts, livränta till änking ej utgå, må försäkringsrådet besluta, att livräntan i stället skall utgå till den avlidnas minderåriga barn eller adoptivbarn.

Till änka eller änking, som uppbär livränta och före fyllda sextio år ingår nytt äktenskap, utgives ett kapital för en gång, motsvarande tre fjärdedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst.

9 §.

Den årliga arbetsförtjänst, som i 6 och 7 §§ omförmäles, utgör hela den avlöning -- vinstandelar, där sådana förekommit, inräknade --

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

som den skadade under ett år, räknat tillbaka från olycksfallet, åtnjutit av arbetsgivaren i den verksamhet, i vilken olycksfallet inträffat. Har under längre eller kortare tid av året den skadade icke av arbetsgivaren använts till arbete, eller kan avlöningen för någon tid av året på grund av bristfällig utredning eller av annan anledning ej bestämmas, beräknas avlöning för den tid till belopp, som med hänsyn till avlöningen i arbetsorten under motsvarande tid för en arbetare av samma arbetsförmåga och med liknande arbete som den skadades vid olycksfallet eller, där avlöningen för arbete inom den skadades yrke under sådan tid måste antagas hava varit väsentligt högre, med hänsyn härtill eller eljest med hänsyn till omständigheterna prövas skäligt. Lag samma vare, där den skadade under någon tid av året, på grund av tillfälligt övertidsarbete eller annat särskilt förhållande, åtnjutit väsentligt högre avlöning, eller, på grund av sjukdom eller annan oförvållad anledning, åtnjutit väsentligt lägre avlöning än sådan arbetare, eller där vid tiden för olycksfallet hans arbetsförmåga redan var nedsatt på grund av tidigare olycksfall i arbete, så ock där den skadade för yrkesutbildning eller endast tillfälligtvis använts till det arbete, i vilket olycksfallet inträffat.

Har den skadade ej fyllt aderton år, må vid bestämmande av livränta den årliga arbetsförtjänsten ej beräknas till lägre belopp än som motsvarar den arbetsförtjänst, som han med hänsyn till arten av sitt arbete vid tiden för olycksfallet skäligen kan antagas hava kommit att åtnjuta vid nämnda ålder, därest olycksfallet ej inträffat.

Utgöres avlöning helt eller delvis av naturaförmåner, uppskattas dessa förmånens värde efter de i arbetsorten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga.

Överstiger den årliga arbetsförtjänsten tvåtusenfyrhundra kronor, tages det överskjutande beloppet icke i beräkning. Understiger den årliga arbetsförtjänsten fyrahundra femtio kronor, skall den beräknas till detta belopp.

Med den i 6 § 1) omförmälda dagliga arbetsförtjänst förstås en trehundrasextiofemtedel av den enligt ovan angivna grunder bestämda årliga arbetsförtjänsten.

13 §.

Sedan försäkringsinrättningen erhållit underrättelse om olycksfallet, skall inrättningen, ändå att ansökan om ersättning ej blivit gjord, be-

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

sluta om de åtgärder, som för den skadades vård må vara av nöden, samt bestämma den ersättning, som enligt denna lag skall utgivas.

Kan ej med ledning av inkomna handlingar eller eljest erhållna upplysningar genast avgöras, huruvida ersättning bör utgå, skall, om sannolika skäl därtill finnas, ersättning ändock provisoriskt utgivas. Kan ej med ledning av erhållna upplysningar beloppet av sjukpenning, livränta eller begravningshjälp genast bestämmas, utgives provisoriskt skäligt belopp. Ersättning, som enligt vad nu är sagt blivit provisoriskt bestämd, utgives utan återbetalningsskyldighet, därest sedermera ersättningen bestämmes till lägre belopp eller ersättning finnes icke böra utgå.

Kan ej genast avgöras, från vilken försäkringsinrättning ersättningen bör utgå, må riksförsäkringsanstalten på därom gjord framställning besluta om åtgärder för den skadades vård samt utgiva ersättning enligt denna lag med rätt att, därest den skadade befinnes vara försäkrad i bolag, som i 4 § avses, av det bolag bekomma gottgörelse för vad sålunda utgivits.

Inträder, sedan ersättning till den skadade blivit av försäkringsinrättningen bestämd, väsentlig förändring i de förhållanden, vilka voro avgörande för ersättningens bestämmande, må jämkning i ersättningen äga rum. Sådan jämkning må dock ej avse ersättning, som belöper å tiden före den dag, då ansökan därom gjorts, eller, där jämkningen utan ansökan beslutats av inrättningen, före dagen för beslutet.

Beslut om ersättning skall, så fort ske kan, meddelas den ersättningsberättigade och utan hinder av förd klagan tillsvidare lända till efterrättelse.

15 §.

Avgift för försäkring enligt denna lag skall, evad försäkringen omfattar en eller flera arbetare, av försäkringsinrättningen bestämmas till belopp, som med hänsyn till arbetets farlighet i allmänhet och till de särskilda förhållanden, under vilka det bedrives, efter försäkringstekniska grunder prövas vara erforderligt för betäckande av den risk, som försäkringen avser, med tillägg, i fråga om försäkring i bolag, som i 4 § avses, av ett belopp, motsvarande omkostnaderna för försäkringen; och kan förty avgiften ökas eller minskas i den mån förändring i försäkringsrisken eller omkostnaderna äger rum.

Är arbetsgivare, kassa, pensionsinrättning eller försäkringsanstalt skyldig att utgiva understöd, för vilket enligt 11 § avdrag må göras,

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

bestämmas försäkringsavgiften till det lägre belopp, som motsvarar den minskade försäkringsrisken; dock att, i fråga om annan arbetsgivare än staten, sådan lindring i försäkringsavgiften ej må äga rum, med mindre arbetsgivaren det begär och tillika, där så finnes erforderligt, för utgörande av understödet ställer säkerhet, som av försäkringsinrättningen godkännes.

Användes arbetare till arbete av två eller flera arbetsgivare gemensamt, svara arbetsgivarna för försäkringsavgiften för det arbete en för alla och alla för en.

17 §.

Arbetsgivaren är pliktig att när som helst, på därom framställd begäran, till försäkringsrådet samt, där försäkringen äger rum i riksförsäkringsanstalten, jämväl till anstalten lämna sådan uppgift om arbetet och de förhållanden, under vilka det bedrives, samt om arbetarnes antal, arbetstid och avlöningsförhållanden, som må erfordras för bestämmande av försäkringsavgift eller ersättningsbelopp.

I övrigt är envar pliktig att, på begäran, till försäkringsrådet eller riksförsäkringsanstalten lämna uppgift, som må erfordras för bedömande, huruvida han är att anse såsom arbetsgivare enligt denna lag.

Riksförsäkringsanstalten äger att, i den mån sådant må vara nödigt för bestämmande av försäkringsavgifter och ersättningsbelopp, taga del av arbetsgivares avlöningslistor och förteckningar samt hos myndighet, som enligt gällande föreskrifter utövar tillsyn å arbetsgivarens verksamhet, påfordra eller, där särskild skyndsamhet är av nöden, ävensom i fråga om verksamhet, för vilken tillsynsmyndighet ej finnes, själv företaga undersökning av de förhållanden, under vilka arbetet bedrives. Enahanda befogenheter tillkomma jämväl försäkringsrådet.

19 §.

Riksförsäkringsanstaltens beslut om försäkrings- eller tilläggsavgifts belopp skall, även där beloppet blivit allenast provisoriskt bestämt, utan hinder av förd klagan, tillsvidare lända till efterrättelse. Vinnes ned-sättning i eller befrielse från avgift,

19 §.

Grunderna för beräkning av försäkringsavgifter och premiereserv för försäkringar i riksförsäkringsanstalten bestämmas av Konungen.

Riksförsäkringsanstaltens beslut om försäkrings- eller tilläggsavgifts belopp skall, även där beloppet blivit

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

återbetalas vad för mycket blivit erlagt.

Angående tid och sätt för erläggande av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten bestämmas av Konung och riksdag. Avgifter, som icke på föreskrivet sätt blivit erlagda, förskjutas av statsverket och indrivs i den ordning, som för indrivning av resterande kronoutskylder är stadgat.

Försäkringsavgifterna ingå till en fond, som förvaltas enligt grunder, som bestämmas av Konung och riksdag.

Grunderna för beräkning av försäkringsavgifter och premiereserv för försäkringar i riksförsäkringsanstalten bestämmas av Konungen.

28 §.

Konungen äger under förutsättning av ömsesidighet träffa överenskommelse med främmande makt om tillämpning av denna lag eller det främmande landets lag i fall, då arbetsgivare i det ena landet bedriver verksamhet eller sysselsätter arbetare inom det andra landet.

allenast provisoriskt bestämt, utan hinder av förd klagan, tillsvidare lända till efterrättelse. Vinnes nedläggning i eller befrielse från avgift, återbetalas vad för mycket blivit erlagt.

Angående tid och sätt för erläggande av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten bestämmas av Konung och riksdag. Avgifter, som icke på föreskrivet sätt blivit erlagda, förskjutas av statsverket och indrivs i den ordning, som för indrivning av resterande kronoutskylder är stadgat.

Försäkringsavgifterna ingå till en fond, som förvaltas enligt grunder, som bestämmas av Konung och riksdag.

28 §.

Konungen äger under förutsättning av ömsesidighet träffa överenskommelse med främmande stat om tillämpning av denna lag eller den främmande statens lag i fall, då arbetsgivare i den ena staten inom den andra bedriver verksamhet, i vilken arbetare användes.

29 §.

Angående försäkring i bolag, som i 4 § avses, gäller, förutom vad eljest i denna lag och i lagen om försäkringsrörelse är stadgat:

1) att försäkringen skall avslutas för kalenderår samt anses omfatta delägarens samtliga arbetare;

1) att försäkringen skall avslutas för kalenderår samt ej träda i kraft förr än vid början av kalenderåret näst efter det, under vilket försäkringen slutits, dock att för den, som under löpande kalenderår bliver ar-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

2) att, där bolaget beslutat antaga ny delägare eller delägare ur bolaget utträtt, uppgift därom genast skall lämnas till riksförsäkringsanstalten enligt formulär, som av anstalten fastställles, och att i förra fallet försäkringen för delägaren ej träder i kraft förr än vid början av kalenderåret näst efter det, under vilket uppgiften inkommit till riksförsäkringsanstalten;

3) att bolaget skall för varje kalenderår efter årets utgång inom tid och på sätt, som av Konungen bestämmes, till den i 19 § tredje stycket omnämnda fond erlägga ett belopp, motsvarande vad av kapitalvärdet av riksförsäkringsanstalten åliggande ersättningar för under året inträffade olycksfall i arbete hos sådana arbetsgivare, om vilka anstalten vid tiden för olycksfallet icke haft kännedom, å bolaget belöper efter förhållandet mellan de i 16 § andra stycket omnämnda försäkringsavgifter och summan av samtliga avgifter för försäkring enligt denna lag; samt

4) att bolaget åligger att för varje kalenderår, inom åtta månader efter årets utgång, till riksför-

betsgivare, försäkring må avslutas för återstoden av året;

2) att försäkringen skall, i den mån ej försäkringsrådet på därom gjord framställning annorlunda medgivit, anses omfatta delägares samtliga arbetare;

3) att, där bolaget beslutat antaga ny delägare eller delägare ur bolaget utträtt, uppgift därom skall lämnas till riksförsäkringsanstalten inom tid och enligt formulär, som av anstalten fastställas;

4) att bolaget skall för varje kalenderår efter årets utgång inom tid och på sätt, som av Konungen bestämmes, till den i 19 § tredje stycket omnämnda fond erlägga ett belopp, motsvarande vad av kapitalvärdet av riksförsäkringsanstalten åliggande ersättningar för under året inträffade olycksfall i arbete hos sådana arbetsgivare, om vilka anstalten vid tiden för olycksfallet icke haft kännedom — *minskat med vad för tiden intill årets utgång bör påföras dylika arbetsgivare i försäkringsavgifter* — å bolaget belöper efter förhållandet mellan de i 16 § andra stycket omnämnda försäkringsavgifter och summan av samtliga, *på enahanda sätt som i nämnda stycke sägs beräknade* avgifter för försäkring enligt denna lag; samt

5) att bolaget åligger att för varje kalenderår, inom åtta månader efter årets utgång, till riksför-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

säkringsanstalten enligt formulär, som av anstalten fastställes, lämna uppgifter angående delägare i bolaget, de av dem använda arbetare och inträffade olycksfall i arbete ävensom i övrigt att när som helst på begäran av riksförsäkringsanstalten eller försäkringsrådet lämna uppgifter om delägare eller arbetare eller om olycksfall.

säkringsanstalten enligt formulär, som av anstalten fastställes, lämna uppgifter angående delägare i bolaget, de av dem använda arbetare, som varit under försäkringen inbegripna, och inträffade olycksfall i arbete ävensom i övrigt att när som helst på begäran av riksförsäkringsanstalten eller försäkringsrådet lämna uppgifter om delägare eller arbetare eller om olycksfall.

34 §.

Underlåter arbetsgivare eller arbetsföreståndare att fullgöra något av vad honom enligt 21 eller 22 § åligger, eller försummar någon att ställa sig till efterrättelse vad i 17 § är föreskrivet eller att lämna uppgift, som i 29 § stadgas, straffes med böter.

Lämnar någon i uppgift, som enligt denna lag skall avgivas, veterligen oriktigt meddelande, straffes med böter från och med tjugufem till och med ettusen kronor, där ej å förseelsen straff är i allmänna strafflagen utsatt.

Gör någon sig skyldig till förseelse, som i 18 § avses, straffes med böter från och med tjugufem till och med ettusen kronor. Sker det för att göra skada eller begagnar han sig av sin kännedom om yrkeshemligheten, drifthanordningen eller affärsförhållandet till egen eller annans fördel, då må till fängelse dömas. Framgår av omständigheterna, att han om yrkeshemligheten, drifthanordningen eller affärsförhållandet erhållit kännedom å tid, då han ej hade att taga befattning med uppgift, handling eller undersökning, som i 17 § sägs, eller att yppandet av drifthanordningen eller affärsförhållandet ej kunnat medföra skada för det företag, som bedrevs å arbetsstället, må ansvars- eller ersättningsskyldighet icke åläggas honom. Å förseelse, varom nu är sagt, må allmän åklagare tala allenast efter angivelse av målsäganden.

Böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalla den i 19 § tredje stycket omförmälda fond. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

(Kungl. Maj:ts förslag).

(Utskottets förslag.)

35 §.

Arbetsgivare vare berättigad att i riksförsäkringsanstalten försäkra dels annan arbetare än i denna lag avses för olycksfall i arbete, dels i anstalten försäkrad arbetare för olycksfall i arbete i fråga om den i 6 § omförmälda tid, under vilken sjukpenning från försäkringsinrättningen ej utgår, dels ock dylik arbetare för olycksfall utom arbete. Sådan försäkring må ock av bolag, som i 4 § avses, meddelas för delägares arbetare.

Har försäkring, som ovan sägs, ägt rum, skall vad i denna lag finnes stadgat i tillämpliga delar lända till efter rättelse.

Avtal om annan försäkring eller försäkring till högre ersättningsbelopp än i denna lag stadgas må ej avslutas av riksförsäkringsanstalten eller bolag, som i 4 § avses, dock att utan hinder härav riksförsäkringsanstalten må, enligt vad därom särskilt är stadgat, sluta avtal om livränta åt barn utom äktenskap och om livförsäkring i samband med egnahemslån samt meddela olycksfallsförsäkring för fiskare ävensom, enligt Konungens bestämmande, övertaga utgivande av livränta, som på grund av olycksfall skall utgivas av annan än anstalten.

37 §.

Intill dess särskild lag om sjukförsäkring må varda genomförd, äger arbetare, som i denna lag avses, vid sjukdom, som förorsakats av olycksfall i arbete, under de trettiofem första dagarna efter dagen för olycksfallet, så länge sjukdomen varar, samt beträffande erforderlig läkarvård och läkemedel jämväl under sistnämnda dag, av arbetsgivaren erhålla ersättning enligt de i 6 § angående ersättning vid sjukdom stadgade grunder;

dock att den dagliga sjukpenningen skall utgå med följande belopp, nämligen:

a) en krona, om den skadade jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring påförts pensionsavgift med tre kronor eller om pensionsavgift ej påförts;

b) en krona tjugufem öre, om pensionsavgiften utgör fem kronor;

c) en krona sjuttiofem öre, om pensionsavgiften utgör åtta kronor;

d) två kronor femtio öre, om pensionsavgiften utgör tretton kronor samt den inkomst, på grund varav pensionsavgiften påförts, ej uppgått till 1,800 kronor;

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

e) tre kronor femtio öre, om pensionsavgiften utgör tretton kronor eller mera samt den inkomst, på grund varav pensionsavgiften påförts, uppgått till 1,800 kronor eller mera;

samt att sjukpenning ej utgår, med mindre sjukdomen varat under mer än tre dagar efter dagen för olycksfallet.

I fråga om ersättning, som ovan sägs, skall vad i 10, 11, 12, 13, 14, 20, 24, 25, 30 och 31 §§ är stadgat i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Kan den skadade, på grund av arbetsgivarens obestånd eller av annan anledning, ej utfå ersättningen, utgives densamma i arbetsgivarens ställe av den försäkringsinrättning, i vilken hans arbetare äro försäkrade enligt 4 §, ägande inrättningen av arbetsgivaren söka åter vad sålunda utgivits. Förlust, som på grund av denna bestämmelse må uppkomma för riks försäkringsanstalten, ersättes av statsmedel.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1923, dock att ersättningsanspråk, som grundas på olycksfall, vilket dessförinnan inträffat, bedömes enligt äldre lag.

Denna lag träder i kraft beträffande 9 § den 1 juli 1922 och såvitt angår lagen i övrigt den 1 januari 1923, dock att ersättningsanspråk, som grundas på olycksfall, vilka inträffat före sålunda angivna respektive tidpunkter, bedömas enligt äldre lag.

B) att herr Hagmans motion nr 194, i den mån den icke tillstyrkts genom vad utskottet ovan under A) hemställt, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 22 maj 1922.

På andra lagutskottets vägnar:

BROR PETRÉN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:
 från första kammaren: herrar Bror Petré, von Sydow, greve Spens, Hult,* Tjällgren,*
 Thorberg, Franzén och Wahl;
 från andra kammaren: herrar Magnusson i Kalmar, Öberg, Hagman, Karlsson i Gasabäck,
 Magnussön i Skövde, Johanson i Stockholm, Holmström i Stockholm och Persson i Trången.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Bror Petré, von Sydow, greve Spens, Öberg, Magnusson* i Skövde och *Persson* i Trången, vilka anfört följande:

»Då frågan om skyldighet för de ömsesidiga bolagen att genom årliga bidrag deltaga i täckande av den förlust, som träffar riksförsäkringsanstalten genom att denna icke kan erhålla kännedom om en del av dess försäkringsstock tillhörande arbetsgivare och således ej blir i tillfälle att indriva å dem belöpande försäkringsavgifter, synes oss vara av beskaffenhet att icke böra upptagas till prövning förrän i sammanhang med hela det f. n. under utredning varande spörsmålet om lämpligaste sättet för den obligatoriska olycksfallsförsäkringens handhavande genom statliga eller enskilda organ och i händelse av bådaderas användning om avvägandet dem emellan, hava vi ansett, att åt 29 § bort givas följande avfattning:

Angående — — — — stadgat.

1)	}	= motsvarande mom. i utskottets förslag.
2)		
3)		
4)		= mom. 5 i utskottets förslag.

Riksförsäkringsanstalten.*Bilaga A.*

Till Riksdagens andra lagutskott.

I skrivelse den 3 innevarande mars har riksförsäkringsanstalten anbefallts att till utskottet skyndsamt avgiva utlåtande över en inom andra kammaren väckt motion, nr 194, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 39 med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete.

I anledning härav får riksförsäkringsanstalten anföra följande.

Med avseende å det efter riksförsäkringsanstaltens förmenande billiga och rättvisa i den princip i fråga om arbetsförtjänstens beräkning vid ersättningar enligt gällande olycksfallsförsäkringslag, för vilken det av motionären framställda yrkande är ett uttryck, får riksförsäkringsanstalten hänvisa till sitt i motionen återgivna uttalande till riksdagens första lagutskott i avgivet utlåtande över herr Hagemans motion nr 348 vid 1919 års riksdag.

Beträffande anstaltens uppfattning om innebörden av nu gällande, i lagens 9 § meddelade bestämmelser i förevarande del får anstalten åberopa sitt till kungl. försäkringsrådet den 11 juni 1921 avgivna utlåtande i anledning av anförda besvär över anstaltens beslut i fråga om arbetsförtjänstens beräkning i visst fall. Därvid framhöll anstalten, att anstalten för sin del håller före, att nuvarande lydelsen av lagens 9 § ej lägger hinder i vägen för att den skadades arbetsförtjänst efter skälighetsprövning beräknas med hänsyn tagen till även den tid av året närmast före olycksfallet, varunder han ej sysslat med försäkringspliktigt arbete.

Från denna utgångspunkt — ytterligare bestyrkt av vad i omförmälda proposition förekommer — kan anstalten för sin del *sakligt sett* icke annat än förorda, att, i den mån så befinnes kunna ske, ersättningar nu tillerkännas i anledning av hittills redan inträffade olycksfall, som falla under lagen, i enlighet med nämnda princip. Såsom anstalten förut framhållit måste det nämligen efter anstaltens mening anses stå i full överensstämmelse även med den svenska sociala olycksfallsförsäkringens ändamål, både att skadad arbetare, som lagen avser, eller hans efterlevande ej undrandes ersättning på grund av arbetarens föregående sysselsättning, och att skäligen ersättning tillerkännes arbetaren för den ekonomiska förlust han lider genom att till följd av olycksfallet ej kunna utföra sådant självständigt arbete, som varit eller kan förutsättas bli för honom av fullt ut lika betydelse som lönearbete hos viss arbetsgivare.

Emellertid kommer vid ett genomförande först nu beträffande redan inträffade skador av en sådan princip i betraktande *dels* frågan om det faktiskt förefintliga behovet för de skadade eller i händelse av dödsfall deras efterlevande av en tillämpning i full utsträckning av nämnda princip, *dels också*, och företrädesvis, den omständigheten, att, även med därav betingad begränsning av principens

tillämpning, större kostnader givetvis skulle förorsakas försäkringens bärare än som, formellt sett och i den mån omnämnda bestämmelser hittills faktiskt tillämpats på ett för de skadade mindre tillfredsställande sätt än som nu föreslås, åvilat desamma vid den tid olycksfallet inträffat.

I förra hänseendet skulle det i allmänhet knappast vara ur de skadades synpunkt påkallat eller lämpligt, att till dem, som nu redan återställts från av olycksfallet förorsakad sjukdom, nu utbetala den högre sjukpenning, vartill de under sjukdomstiden skulle hava varit berättigade, om därvid en högre arbetsförtjänst för dem tagits i beräkning. Likaså kan redan ur samma synpunkt tvekan yppas om nödvändigheten och lämpligheten av att till dem eller deras efterlevande nu för en gång utgiva av samma förhållande föranledda förhöjning av livräntor, försävt de redan förfallit till betalning.

För en inskränkning av motionärens förslag till att åtminstone endast avse sjukpenning vid sjukdom, från vilken de skadade ännu icke återställts vid tiden för den i propositionen föreslagna lagändringens ikraftträdande, samt livränta, som belöper efter samma tid, talar också, förutom att kostnaderna för försäkringens bärare därigenom begränsas, att sålunda nu erforderliga åtgärder icke skulle komma att beröra för förflyuten tid redan reglerade förhållanden.

Liknande synpunkter göra sig gällande i fråga om begravningshjälp på grund av redan inträffat dödsfall samt i fråga om livränta, som redan utbytt mot kapital.

Motionären har särskilt omförmålt invalider, som till följd av olycksfall i arbete ådragit sig viss så betydande invaliditet, att deras försörjningsförmåga måste anses hava gått förlorad eller i avsevärdare grad minskats.

I enlighet härmed skulle det väl kunna ifrågasättas, att, i analogi med vad som stadgats genom särskilda kungl. kungörelser den 28 juni 1918 och den 10 juni 1921 angående förhöjning av vissa till i statens tjänst skadade arbetare m. fl. av statsmedel utgående livräntor, den nu ifrågasatta rätten bereddades endast de skadade, vilkas arbetsförmåga på grund av olycksfallet nedsatts med 30 % eller därutöver eller i händelse av dödsfall de efterlevande. En annan måhända mer tilltalande utväg vore, att endast en del av den arbetsförtjänst, som enligt motionärens förslag skulle komma i betraktande, i nu ifrågasatt hänseende toges i beräkning. Medan nämligen, fränsett annat, genom de åsyftade kungörelserna höjning skett i utgående ersättningar med viss lika för olika fall fastställd procent av deras en gång bestämda belopp, skulle här höjningarna i vissa fall bliva jämförelsevis obetydliga och i andra fall — där av nu ifrågavarande anledning arbetsförtjänsten beräknats till eller närmast sig minimibeloppen 300 eller från och med 1920 års ingång 450 kronor — komma att medföra flera gånger fördubblade ersättningsbelopp, något som, därest vissa skadade ej alls komme i betraktande, i många fall skulle göra olikheten mellan dem och de övriga särdeles framträdande. En begränsning i angiven riktning av motionärens förslag skulle givetvis i betydande mån minska för dess genomförande i större utsträckning erforderliga kostnader, något som väl under nuvarande ekonomiska förhållanden måste anses i och för sig önskvärt.

Såsom den obligatoriska sociala olycksfallsförsäkringen i vårt land, likasom i de flesta andra länder, är byggd, måste den som nämnts anses avse att *skäligen* hålla arbetare skadeslösa för med arbetet förbundna faror — något, som dock icke kan anses hava skett genom den nu åsyftade lagtillämpningen, enligt vilken vissa svårare skadade måste på grund av ersättningarnas uppenbara otillräcklighet för-

utsättas befinna sig i en verkligt nödställd belägenhet. Med hänsyn till sitt nämnda ändamål och dess allmänna betydelse för samhället m. fl. omständigheter har inom rättsdoktrinen arbetarförsäkringsrätten också ofta väsentligen eller i vissa avseenden hänförts till den offentliga rätten. Detta har också understundom på olika sätt tagit sig uttryck i lagstiftningen på lighthörande område. Sålunda har man genom den obligatoriska sociala försäkringen och sättet för dess anordnande ansett sig hava skapat en möjlighet, att inom vissa gränser under inträffande nya förutsättningar och förhållanden kunna tillgodose de skadades eller deras efterlevandes behov och för detta ändamål icke heller dragit sig för att träffa anstalter, som därav betingats, utan att därvid strängt fasthålla vid vissa privaträttsliga rättsgrundsatser eller konsekvenser av sådana rättsgrundsatser.

I Norge — där statsanstalten, riksförsäkringsanstalten, ensam handhar försäkringen — hava exempelvis genom särskilda lagar den 26 juli 1916 och den 28 maj 1920, som här biläggas*), tillerkänts skadade eller deras efterlevande, som redan under äldre lags giltighetstid tillerkänts ersättningar, vilka icke längre ansetts motsvara behovet, förhöjda ersättningar att utgå av till vederbörande försäkringsinrättning redan influtna försäkringsavgifter eller av för ändamålet särskilt pålagda sådana avgifter från i senare tid befintliga försäkringstagare.

(Jämför Norges grundlov § 97: »Ingen Lov maa gives tillbagevirkende Kraft».)

Från Danmark, där endast enskilda försäkringsinrättningar handhava den sociala olycksfallsförsäkringen, föreligger icke någon motsvarighet i omnämnda hänseende, enär där invaliditets- och dödsfallsersättningar utgå med för en gång tillerkända kapitalbelopp och ej i form av livräntor.

Å andra sidan må icke förbises, att nyss antydda åtgärder vidtagits väsentligen på grund av särskilda med de nu föreliggande mindre jämförbara förhållanden, samt att det givetvis principiellt sett måste vara av avsevärd betydelse i den enskilda verksamheten, att i lagstiftningsväg rubbning icke utan starka skäl sker i anordningar, som tillskapats eller godtagits av offentlig myndighet i insikt om dessas överensstämmelse med befintlig lag.

Det torde alltså t. ex. i allmänhet icke kunna anses tillrädligt att genom ny lagstiftning utsträcka den direkta ersättningsplikten för arbetsgivare, som enligt lagen den 5 juli 1901 om ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete utgiva ersättning till arbetare.

Ett ståndpunkttagande till nu föreliggande förslag förutsätter därför efter riksförsäkringsanstaltens mening en närmare undersökning *icke blott* om de för dess genomförande även med vissa begränsningar i allt fall i större eller mindre utsträckning erforderliga kostnader, *utan även* om på vad sätt dessa kostnader skulle komma att drabba bärarne av olycksfallsförsäkringen i dess hos oss numera enligt 1916 års lagstiftning gällande anordning och organisation.

Inom riksförsäkringsanstalten har verkställt en undersökning rörande invaliditets- och dödsfallsersättningar, som under åren 1920 och 1921 tillerkänts i anstalten försäkrade arbetare, för vilka den i olycksfallsförsäkringslagens 9 § avsedda arbetsförtjänst av nu ifrågakarande anledning bestämts lägre, än om därvid sådan skälighetsprövning skett, som av motionären åsyftas. I alla dessa fall har också beräknats arbetsförtjänstens belopp med sådan skälighetsprövning.

*) Bilagorna ej tryckta.

Resultaten äro sammanställda i följande tabell, där under rubriken »fastställt» angivits dels summan av de årliga livräntebeloppen, dels kapitalvärdena enligt för riks försäkringsanstalten gällande beräkningsgrunder, allt vid tiden för livräntornas början, samt under rubriken »beräknat» summan av de årliga livräntebelopp, som i dessa fall skulle hava utgått, om vid arbetsförtjänstens bestämmande hänsyn tagits till den tid av året närmast före olycksfallet, varunder den skadade utfört ej försäkringspliktigt arbete, ävensom motsvarande kapitalvärden.

	Antal fall	Årligt livräntebelopp.		Kapitalvärden.	
		Fastställt. Kr.	Beräknat. Kr.	Fastställt. Kr.	Beräknat. Kr.
Invaliditetsfall					
Invaliditetsgrad, 30 % och mer.					
1920	21	6,157	10,668	89,866	155,785
1921	30	9,713	18,732	119,791	226,659
Tillsammans	51	15,870	29,400	209,657	382,444
Invaliditetsgrad, lägre än 30 %.					
1920	60	5,745	12,287	78,827	166,693
1921	71	9,081	17,337	126,135	239,791
Tillsammans	131	14,826	29,624	204,962	406,484
Summa för invaliditetsfall	182	30,696	59,024	414,619	788,928
Dödsfall					
1920	13	2,094	4,925	22,982	52,186
1921	15	4,816	8,525	49,259	87,693
Summa för dödsfall	28	6,910	13,450	72,241	139,879
Summa för invaliditets- och dödsfall tillsammans	210	37,606	72,474	486,860	928,807

För under ifrågavarande båda år tillerkända livräntor uppgår alltså skillnaden mellan de beräknade och de fastställda årliga livräntebeloppen till 28,328 kronor för invalidlivräntor och 6,540 kronor för dödsfallslivräntor. Motsvarande skillnad i kapitalvärden uppgår enligt tabellen till 374,309 kronor respektive 67,638 eller sammanlagt i runt tal 440,000 kronor.

Skulle den föreslagna åtgärden endast avse dödsfall samt invaliditetsfall med en invaliditetsgrad av 30 % eller mer, skulle skillnaden i kapitalvärden begränsas till i runt tal 240,000 kronor för åren 1920 och 1921.

För åren 1918 och 1919 — under vilka för övrigt maximum för arbetsförtjänsten vid ersättningsarnas bestämmande var 1,800 kronor mot från och med år 1920 gällande 2,400 kronor — torde nu ifrågavarande kapitalvärdesbelopp högst väsentligt understiga ovan angivna.

Beträffande de av ömsesidiga bolag, som vid sidan av riks försäkringsanstalten driva försäkring enligt gällande olycksfallsförsäkringslag, tillerkända ersättningar i sådana fall, varom nu är fråga, saknar riks försäkringsanstalten tillgång

till uppgifter för bedömande av de kostnader, som ett genomförande av motionärens förslag i större eller mindre omfattning skulle åsamka dessa bolag. På grund av sammansättningen av de ömsesidiga bolagens försäkringsstock jämförd med riks-försäkringsanstaltens synes det emellertid sannolikt, att dessa kostnader skulle för bolagen bliva proportionsvis ej obetydligt lägre än för anstalten.

Då ersättningarna enligt 1916 års olycksfallsförsäkringslag till största delen utgå i förhållande till den skadades på visst sätt beräknade årliga arbetsförtjänst, har vid bestämmandet av försäkringsavgifterna i regel förfarits så, att dessa beräknats till viss promille av de försäkrade arbetarnes avlöningar. Vid dessa avlöningsberäkningar har det icke varit möjligt att taga hänsyn till om eller i vad mån den försäkrade arbetaren under för hans mer eller mindre tillfälliga arbetsgivare fullkomligt ovidkommande förhållanden såsom självständig näringsidkare eller i hemmet utfört ej försäkringspliktigt arbete före eller vid sidan av hans arbete hos arbetsgivaren. Någon reduktion på sådan grund av de avlöningsbelopp, efter vilka försäkringsavgifterna bestämts, har icke kunnat vidtagas. Detta skulle hava förutsatt en ingående undersökning beträffande varje arbetares förhållanden i omnämnda avseenden, som teoretiskt möjligen låter sig tänkas, men som skulle vara praktiskt fullkomligt ogenomförbar. Om därför exempelvis en arbetare under endast en del av ett kalenderår, t. ex. en månad, arbetat hos en arbetsgivare mot en avlöning av t. ex. 200 kronor, har premien för denna tid blivit t. ex. 1 krona oberoende av hans nämnda förhållanden. Arbetar under kalenderårets lopp i liknande verksamhet 12 olika arbetare efter varandra *en* för varje månad eller arbeta samma tolv arbetare under *en* månad, blir premien 12 kronor, d. v. s. densamma, som om *en* arbetare med nämnda avlöning arbetar i företaget hela året. Olycksfallsrisken för året måste också förutsättas vara densamma i de olika fallen. Medan alltså i de olika fallen såväl olycksfallsrisken som premien ej förändras, har däremot försäkringsinrättningens utgift på grund av inträffande olycksfall kunnat av den av motionären åsyftade anledning minskas med intill $\frac{13}{16}$ av den utgift, som den haft att vidkännas, om den olycksfallsskadade arbetaren antingen använts i arbetet under ett år före olycksfallet eller också före olycksfallsdagen utfört arbete hos annan arbetsgivare eller varit arbetslös.

Det är alltså uppenbart, att ur *denna* försäkringstekniska synpunkt åtminstone ej något hinder kan anses möta för bifall till motionärens förslag.

En annan sak blir givetvis, att försäkringsavgifterna av försäkringsinrättningarna i stort sett anpassas med eller utan hänsyn till ifrågavarande slags utgifter. Det kan emellertid knappast antagas, att i början av försäkringsinrättningarnas verksamhet enligt gällande olycksfallsförsäkringslag den här åsyftade minskningen i utgifter tagits i beräkning. Så har i varje fall ej skett vad riks-försäkringsanstalten beträffar.

Därest från och med tiden för den föreslagna lagändringens ikraftträdande arbetsförtjänsten beträffande de åsyftade skadade omräknas i av motionären föreslagen riktning, bör vid därefter förekommande bokslut den för dessa livräntor avsatta reserven ökas med ett mot livräntebeloppens höjning svarande kapitalvärdesbelopp. Vid 1920 års slut utgjorde riks-försäkringsanstaltens livränte- och ersättningsreserver för verksamheten enligt 1916 års olycksfallsförsäkringslag tillsammans 18,409,765 kronor, varjämte såsom säkerhetsfond bokförts 3,724,354 kronor 62 öre. För nu ifrågavarande ändamål skulle alltså vad anstalten beträffar endast en mindre del av säkerhetsfonden behöva tillgripas för en överflyttning av de erforderliga kapitalvärdesbeloppen till livräntereserven.

I vad riksförsäkringsanstalten därav beröres kunna nu förevarande kostnader helt bestridas av *fonderade försäkringsavgifter*, som influtit under den tid, vartill nu ifrågavarande olycksfall hänföra sig.

Riksförsäkringsanstalten saknar uppgift angående de ömsesidiga bolagens reserver och fonder för senare tid än vid 1920 års slut. I allmänhet torde väl även vad dem angår ifrågavarande kostnader, behörigen begränsade, kunna bestridas av redan tillgängliga medel. Där så undantagsvis icke låte sig göra, skulle väl dessa kostnader endast kunna täckas genom uttaxering å bolagens delägare enligt därvid i allmänhet gällande grunder.

Huruvida eller i vad mån det i betraktande av vad ovan anförts kan anses riktigt och skäligt, att dessa bolag utan eget åtagande belastas med ifrågavarande slags utgifter, i vad de därav drabbas, därom anser sig anstalten icke böra göra något uttalande.

I varje fall och ehuru anstalten i enlighet med vad ovan utvecklats vad beträffar dess egna ifrågavarande försäkrade finner hinder ej möta *vare sig ur saklig eller formell synpunkt* för tillmötesgående av ifrågavarande förslag i den större utsträckning, som ovan angivits, kan det med avseende särskilt å de hänsyn, som beträffande dessa bolag kunna göra sig gällande, måhända anses önskvärdt, att all den begränsning sker i förslaget, som kan anses förenlig med rimlig hänsyn till de åsyftade skadade och deras efterlevande. Dessa kunna uppenbarligen icke försättas i olika rättsställning allteftersom deras arbetsgivare vid olycksfallet såsom försäkringstagare tillhört statsanstalten, riksförsäkringsanstalten, eller det ena eller andra ifrågavarande bolaget. Vid sådant förhållande synes anstalten i betraktande även för övrigt av vad ovan blivit framhållet, att det redan skulle vara en avsevärd fördel för de ifrågavarande skadade och deras efterlevande, om de billighetshänsyn, som från deras sida ostridigt göra sig gällande, åtminstone såtillvida kunde generellt vinna beaktande, att den ökning i ersättningar, som enligt vad ovan angivits härvid efter anstaltens mening skulle kunna ifrågakomma, komme att utgå t. o. m. med endast *hälften* av de belopp, som ytterligare skulle tillkomma dem, om den av motionären åsyftade skälighetsprövningen med avseende å dem tillämpades. Härvid har anstalten även ansett någon hänsyn kunna tagas till den allmänna sänkning i lönenivån och i levnadsomkostnader, som inträtt efter den tid, vilken i ifrågavarande hänseende synes böra bli bestämmande.

Vidkommande den av motionären väckta frågan om tidpunkten för den ifrågavarande lagändringens ikraftträdande får denna fråga givetvis större betydelse, ju mer motionärens förslag i övrigt begränsas. Även med den ståndpunkt, riksförsäkringsanstalten för sin del i förevarande avseende intager, enligt vilken ikraftträdandet skulle kunna bli avgörande för de på grund av då inträffade olycksfall föreslagna förhöjningarna i ersättningarna, blir det emellertid av uppenbar betydelse för de skadade, att tidpunkten härför icke sättes senare än som är nödigt. Något hinder för att ikraftträdandet i förevarande del bestämmes till viss tid under löpande kalenderår behöver härutinnan enligt anstaltens förmenande ej möta.

Såvitt anstalten kunnat finna, har det icke i något fall förekommit, att beträffande i anstalten försäkrad arbetare hos sådan annan arbetsgivare än staten, som jämligt olycksfallsförsäkringslagens 11 § själv till arbetare eller hans efter-

levande utgiver understöd, som svarar mot livränta eller någon del därav, och på den grund erhållit lindring i försäkringsavgiften, arbetsförtjänsten av nu ifrågasvarande anledning behövt beräknas lägre, än om sådan anledning ej förefunnits. Däremot har så i vissa fall varit händelsen beträffande arbetare, som utfört arbete för statens räkning. Dessa arbetare åtnjuta emellertid i allt fall, möjligen på något undantag när, på grund av eljest gällande stadganden sådan ersättning, att den ytterligare kostnaden för staten skulle bliva synnerligen obetydlig.

Skulle det i något fall hava förekommit att i fråga om redan skadad arbetare hos enskild arbetsgivare, varom sålunda är fråga, arbetsförtjänsten skulle behöva av nu föreliggande anledning omräknas till förmån för arbetaren, och är arbetsgivaren icke villig att helt eller delvis själv vidkännas härav föranledd ökad utgift för honom, lär det böra ankomma på försäkringsinrättningen, såsom även ansvarig för att arbetaren i sådant fall erhåller sin rätt, att bestrida utgiften såsom om försäkring gällt utan sådan lindring i försäkringsavgiften, som nyss nämnts.

På grund av vad anstalten sålunda anfört och under ovan antydda förbehåll beträffande de ömsesidiga bolagen, får anstalten på det sätt förorda bifall till ifrågasvarande motion

att den i Kungl. Majts omförmälda proposition föreslagna ändringen i olycksfallsförsäkringslagens 9 § första stycke träder i kraft genast efter utfärdandet,

att, i fall där vid ikraftträdandet sjukpenning eller livränta från vederbörande försäkringsinrättning utgår eller skall bestämmas att utgå på grund av före nämnda tidpunkt inträffat olycksfall, som avses i nämnda lag, den arbetsförtjänst, som skall ligga till grund för sjukpenningens eller livräntans belopp efter sagda tid, skall, med iakttagande i övrigt av de vid tiden för olycksfallet gällande föreskrifter, beräknas efter vad som prövas skäligt med hänsyn tagen även till den tid av året närmast före olycksfallet, varunder den skadade utfört annat arbete än i lagen avses eller eljest jämlikt lagens 2 § andra stycke ej varit att anse såsom arbetare, dock att, därest detta skulle anses medföra för stora kostnader, viss minskning må ske av vad sålunda skulle utgivas i enlighet med vad av anstalten ovan angivits,

att, i fall där sådan annan arbetsgivare än staten, som enligt lagens 11 § erhållit lindring i försäkringsavgiften och på den grund har att helt eller delvis själv utgiva sjukpenningen eller livräntan, ej är villig att enligt vad nyss sagts utgiva högre sjukpenning eller livränta, vad därav kan komma att brista skall utgivas av försäkringsinrättningen

samt att, där arbetare skadats till följd av olycksfall i arbete för statens räkning, ersättning, som nu avses, skall i därför eljest stadgad ordning utgå av statsmedel.

I handläggningen av detta ärende hava deltagit, förutom undertecknade, byråcheferna Eisen, Östrand och Odeltiernarna samt ledamoten Sidvall.

Utdrag av riks-försäkringsanstaltens protokoll, innefattande en vid ärendets behandling inom anstalten uttalad särskild mening, bifogas.

Stockholm den 7 mars 1922.

J. MAY.

H. v. Schulzenheim.

Bilaga B.

Avskrift av Riksförsäkringsanstaltens protokoll den
7 mars 1922.

Närvarande:

Herr Generaldirektören *May*, byråcheferna *Eisen*, *Östrand*, *von Schulzenheim*,
Odelstierna, ledamoten *Sidvall*.

§ 1.

Byråchefen von Schulzenheim föredrog Kungl. Maj:ts skrivelse den 3 innevarande mars, varigenom riksförsäkringsanstalten, på därom av riksdagens andra lagutskott gjord anhållan, anbefallts att avgiva och till nämnda utskott överlämna yttrande över en inom riksdagens andra kammare väckt motion, nr 194, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 39 med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete; och beslöts underdånigt utlåtande av den lydelse registraturet utvisar.

Från beslutet var byråchefen Odelstierna skiljaktig och anförde:

»Såsom riksförsäkringsanstalten framhållit, måste det anses stå i full överensstämmelse med även den svenska sociala olycksfallsförsäkringens ändamål, att de skadade, eller i händelse av dödsfall deras efterlevande, erhålla skälig ersättning för den ekonomiska förlust de lida med hänsyn till även sådant av de skadade utövat självständigt arbete, som är för dem av lika betydelse som lönearbete hos viss arbetsgivare. Vidare har det, såsom anstalten även framhållit, varit praktiskt ogenomförbart att vid premieberäkningen undersöka i motionen berörda arbetargrupperns anställnings- och arbetsförhållanden före och vid sidan om anställningen såsom lönearbetare. På grund härav anser jag, att anstalten bort tillstyrka, att — för att den uppenbara sociala orättvisa, för vilken dessa varit utsatta, må gottgöras — i fall, där vid lagändringens ikraftträdande sjukpenning eller livränta från vederbörande försäkringsinrättning utgår eller skall bestämmas att utgå i anledning av före nämnda tidpunkt inträffat olycksfall, vid bestämmande av sjukpenningens eller livräntans belopp efter nämnda tidpunkt hänsyn skall utan inskränkning tagas till *hela* den förhöjda arbetsförtjänsten.»

Vid protokollet:

Gunnar Björkman.

Bestyrkes å tjänstens vägnar:

E. Nordgren.

Bilaga C.

Till Riksdagens andra lagutskott.

Genom remiss den 17 innevarande mars har Kungl. Maj:t anbefallt försäkringsinspektionen att till riksdagens andra lagutskott avgiva yttrande över en inom riksdagen väckt motion, nr 194, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 39 med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete.

Till åtlydnad härav får försäkringsinspektionen anföra följande.

Motionären anser, att det varit en oriktig tolkning av gällande olycksfallsförsäkringslag, då försäkringsgivare bestämt ersättningen för inträffat olycksfall utan hänsyn till den inkomst, som den skadade utan att vara arbetare i lagens mening må hava haft under någon del av året närmast före olycksfallet. På grund härav vill motionären, att alla de skaderegleringar, där ersättningarna av sådan anledning blivit mindre än de enligt hans mening bort bliva, skola revideras och därvid de regler vara normgivande, som fått tydligt uttryck i lagbestämmelsen sådan den formulerats i Kungl. Maj:ts proposition nr 39 till innevarande års riksdag. För den skull föreslår han, att den i propositionen föreslagna lagändringen skall, i den mån så lämpligen låter sig göra, gälla även beträffande sådana skador, som inträffat före den 1 januari 1923.

Ett bifall till motionen skulle medföra, att även de ömsesidiga försäkringsbolag, som enligt § 4 i nämnda lag meddelat försäkringar, skulle bli pliktiga att revidera ifrågavarande olycksfallsregleringar alltifrån den tidpunkt, som kunde komma att bestämmas. Vore det så, att det kunde påvisas, att dessa bolags regleringar varit stridande mot ifrågavarande lag, och att bolagen själva vore ansvariga för felaktigheten, skulle intet vara att erinra mot att bolagen nu finge rätta de begångna felen. Men detta borde då ske därigenom, att försäkringsrådet enligt 33 § i meranämnda lag upptog dessa ärenden till prövning och reglerade ersättningarna. Då motionären icke föreslagit denna väg, beror det tydligen därpå, att det är honom bekant, att försäkringsrådet i meddelade beslut över ersättningsfrågor godkände den lagtolkning, som han anser oriktig. I själva verket hade bolagen i allmänhet av sig själva under längre eller kortare tid tolkat lagen såsom motionären anser riktigt och övergingo till den nya tolkningen först i den mån det blev dem bekant, att denna tillämpades av försäkringsrådet och riksförsäkringsanstalten. Vid sådant förhållande är det tydligen omöjligt, att försäkringsrådet skulle kunna med stöd av nämnda lagrum ålägga bolagen att göra omregleringar. Ifrågakomna ersättningar äro i laga ordning bestämda, den tid, inom vilken de ersättningsberättigade kunnat anföra besvär hos försäkringsrådet, är tilländagången, och denna myndighet har själv, såsom nämnts, uttryckligen godkände den lagtolkning, varpå dessa regleringar grundats. Det synes då försäkringsinspektionen uppenbart, att man icke kan, såsom motionären föreslår, ålägga bolagen skyldighet att revidera dessa ersättningar. Skulle man göra det genom att giva retroaktiv giltighet åt den nu föreslagna lagändringen, skulle det innebära ett frångående av den eljest alltid tillämpade grundsatsen, att en lag,

som ingriper i privaträttsliga förhållanden, icke gives tillbakaverkande kraft. Denna princip upprätthållande är uppenbarligen av den allra största betydelse för det ekonomiska livet i allmänhet. Skulle den i nu förevarande fall upphävas, skulle detta skapa ett olidligt osäkerhetstillstånd inom all försäkringsverksamhet, då det ju kunde befaras, att även i andra fall försäkringsbolags i laga ordning gjorda skaderegleringar kunde komma att upprivas genom ändrad lagstiftning. Även må följande anföras. Den kostnad, som ett bifall till motionen skulle medföra för bolagen, torde visserligen icke bliva större än att bolagen i allmänhet skulle kunna täcka den utan uttaxering. Men det synes dock ej uteslutet, att sådan uttaxering bleve nödvändig för ett eller annat av bolagen. I så fall skulle stora svårigheter uppstå. Det är tydligen praktiskt omöjligt och antagligen även stridande mot lagen om försäkringsrörelse att uttaxera av dem, som ej längre äro delägare i bolaget men varit det under den tid, då ifrågavarande ersättningar bestämdes. Å andra sidan är det obilligt och väl även stridande mot nämnda lag att belasta nuvarande delägare med uttaxering för skador, som icke inträffat under den tid, då de varit delägare.

På grund av vad sålunda anförts anser sig försäkringsinspektionen på det bestämdaste böra yrka, att ifrågavarande omregleringar icke äläggas bolagen.

Om därför statsmakterna anse, att dylika omregleringar böra komma till stånd, måste enligt försäkringsinspektionens mening staten själv åtaga sig kostnaden för dem. Försäkringsinspektionen har satt sig i förbindelse med bolagen för att utröna, till vilket belopp denna kostnad kan uppskattas. Bolagen hava för den skull genomgått sina skaderegleringar och funnit, att den förhöjning av nu utgående livräntor, som genom omregleringen skulle uppstå, kan för bolagens del uppskattas till sammanlagt c:a 30,000 kronor om året, ett belopp som emellertid skulle minskas år för år, i den mån livräntor upphörde på grund av dödsfall eller andra i lagen angivna orsaker. Kapitalvärdet av dessa livränteförhöjningar torde kunna uppskattas till 200,000 kronor.

Försäkringsinspektionen vill emellertid även påpeka följande. Om det stadgas rätt för ersättningstagare att erhålla omreglering i sådana fall, som här avses, kan det vara att befara, att många anspråk på omreglering skulle väckas, ehuru skäl därtill icke förefunnes. Detta skulle leda till stort besvär och ökade kostnader. Därför synes det böra stadgas, att det skall ankomma på försäkringsrådet att pröva, i vilka fall omreglering finge ske, så att det alltså ej skulle stå den enskilda ersättningstagaren öppet att framkomma med anspråk därom. Försäkringsrådet skulle alltså genomgå bolagens skaderegleringar och bestämma, när omreglering finge ske. Därefter skulle ersättningstagarna erhålla underrättelse från försäkringsrådet om de höjda ersättningarna. Den, som icke i denna ordning fått omreglering, skulle icke hava någon rätt därtill.

Slutligen vill försäkringsinspektionen, i anslutning till vad riksförsäkringsanstalten föreslagit, förorda, att omreglering skall medföra förhöjning endast av efter viss dag utgående ersättning; alltså skulle icke sjukersättning, begravningshjälp eller livräntebelopp, som utgått före nämnda dag, förhöjas.

Stockholm den 29 mars 1922.

P. G. Lawin.

Per Hasselrot.

F. v. Krusenstjerna.

Ragnar Wollert.